

no és sentit com a prefix. J. C.]

Ni, V. no *Nia*: JAmades (BDC XIX, 175) dona aquest mot com a 'organ genital del mascle, en les espècies animals' de Tort., Beseit, Xerta; cf. *niuua* 'membre viril', en llenguatge infantil (recollit a Alaró, Mall. per AlcM) *Niada*, *niador*, *niadora*, *nial*, *niala*, *nialada*, *niar*, V. *niu* *Nibix* [nibiš], V. *nabís* (AVAJÓ) *Nic*, -ga, V. *neguit* *Nichil* (ant.), V. *nihil* (ANIHLAR) *Nici*, *niciesa*, V. *neci* (CIÈNCIA) *Nicol*, una mena de prisma especial, vé del nom propi Nicol, físicista anglès (1768-1851).

NICOTINA, derivat del fr. *nicotiane*, nom culte del tabac, anomenat així en memòria de Nicot, ambaixador francès a Lisboa, que va enviar per primera vegada tabac a França el 1560. □ 1.ª doc.: Lab. 1888.

Nicociana [Belv. 1805], nom genèric de la família de les plantes de tabac, fou format de *nicotiane* per Linneu (S. XVIII); en francès *nicotiane* apareix des del 1564.

DERIV.: *Nicotinisme*. *Nicotínic*.

Nictaginàcies, *nictalop*, *nictalopia*, *nicto-*, *nict-*, V. *nit* *Nidificació*, *nidificar*, *nidorós*, V. *niu* *Niell*, *niella* 'roca en el mar', *niella* (vegetal), *niellar*, *niellat*, *nieller*, V. *negre* *Nienc*, V. *niu* *Nient*, V. no *Nient* 'començament d'una volta per aresta des d'un racó' (Mall., AlcM).

Nier, nom de lloc mal escrit per *Nyer*, V. *nyerro* i *nyerra* *Nier*, *niera*, *nierada*, *nierejar*, *nieró*, *nieronada*, V. *niu* *Nifa* 'ocell anomenat també *sibeca*' (Reus, AlcM), és a dir, *sibeca*, una mena d'òliba; potser d'origen onomatopèic *Niga*, V. *nyiga* (NYAC) *Nigador*, *nigar*, V. *llogar*

Nigart: com a nom d'una embarcació antiga (segles XIII-XIV) el porta DAG. amb una interrogació; *nigart* pot ser un error de lectura per *niçart* (variant gràfica de *niçard*); notem que en un doc. de 1243 de Barcelona en llatí es troba *nizardi* (pl.) entre una sèrie de diversos tipus de naus «que no sint remis abilia --- sine velis vel velo» (Gual Camarena, *Vocab. Comercio Med.*, ed. Barcelona 1976, p. 66); i en un doc. de 1435 (en Capmany, *Memor.* II, 225), hom parla d'una *nau de Nissard* («La vostra galea --- ha donada caça a una *nau de Nissard*»); sembla, doncs, tractar-se de *niçard* 'de Niça', evidentment dita d'una nau elaborada originàriament a Niça.

Nigol, V. *núvol* *Nigromància*, *nigromant*, *nigromàntic*, V. *negar* II *Nigú*, V. *ningú* (NO)

NIGUA, insecte semblant a la puça, esp. *Sarcophylla penetrans*, de l'arauac de les Antilles. □ 1.ª doc.: 1805, Belv. (en castellà el 1526, Fz. d'Oviedo).

Nilisme, *nililista*, V. *anibilar*

Nills, pl. 'llana d'anyell', usual a Tort. (BDC III, 103) i segons JAmades (BDC XIX, 175) també a Beseit i Xerta; es tracta d'una forma variant d'*anyil*, registrada en el valencià de Lluçena (AlcM), al seu torn una variant d'*anyins*. *Nills* suposa una base (*anyills* (la -ll pot ser deguda a una assimilació), dissimilada després en *nills*; vegeu per a més detalls *anyins* (ANYELL).

Niló o *nylon*, és del nom de la marca comercial donada a aquesta fibra sintètica per la firma Du Pont (EUA).

NIMBE, 'aurèola', pres del llatí *nimbus* 'núvol' (fig.) 'aurèola'. □ 1.ª doc.: *nimbo* en Verd. (DAG), *nimbe* (JCarner).

Mot poètic poc usat.

DERIV.: *Nimbar* 'aureolar' [Costa LL., JCarner]; *nimbós* 'cobert de nimbus' [Costa LL.]. *Nimbus* 'núvol baix, fosc', terme meteorològic pres del llatí en data recent (cf. fr. *nimbus*, 1868).

CPT.: *Nimbifer* 'guarnit de nimbe'; *nimbostrat* [c. 1925, add. de Fontserè al DORT.].

Nimella, V. *llimella* *Nimfa*, *nimfal*, *nimfàlids*, *nimfea*, *nimfeu*, *nimfòmana*, *nimfomania*, *nimfomaníaca*, *nimfosi*, V. *limfa*

NIMI, 'excessiu, prolix', pres del llatí *nimius* id. □ 1.ª doc.: 1805, Belv. (escrit *nimio*), *nimi* en Lab. 1888.

En els dos exemples que cita AlcM de Pons i NOller el sentit és 'insignificant'; per a aquesta deformació semàntica i d'altres en castellà *nimio*, vegeu DECH, s. v.

DERIV.: *Nimietat*.

NIN, -A, mot comú al català amb el castellà (*niño*, -a) i molts parlars occitans i italians, procedent d'un tipus *NINUS, de creació expressiva infantil. □ 1.ª doc.: S. XIII.¹

Nin 'nen, noi petit' i *nina* 'nena, noia petita' eren comuns des dels orígens de l'idioma, però no apareixen gaire sovint en els texts medievals,² degut principalment al fet que el seu sinònim *infant* tenia, en el període antic, una gran vitalitat tant en el llenguatge parlat com en el literari (cf. fr. modern *enfant*). D'altra banda, com que els mots d'aquesta classe se solen referir, en certs contexts, a persones de major edat que la que designen pròpiament, no és rar que trobem *nin* i *nina* amb l'accepció de 'persona jove' des del S. XIII. Així Cerverí de Girona (3.er quart del S. XIII) usa *nina* com a sinònim del mot occità *toza* («jeune fille», PDPF): «Entre Caldes e Penedès, / --- / vi una *toz*' ab un pagès, / e dezia'l la *nina*» (ed. Riquer, 12.6);³ en un altre poema una pastora diu al poeta que més s'estimaria tenir un amant *nin* i *tendre* que no el pas-toi, que la tracta malament (ib., 13.40). El matís adjectival de 'de tendra edat', evident en aquest darrer passatge, és bastant freqüent en Muntaner. Aquest,⁶⁰ parlant del rei jove de Sicília diu: «lo senyor rei ---